

Izvještaj o arheološkim istraživanjima na prostoru podgrađa tvrđave *Topana* u Imotskom

Mr. Maja PETRINEC, viši kustos
Muzej hrvatskih arheoloških spomenika
HR - 21000 Split, S. Gunjače b.b.

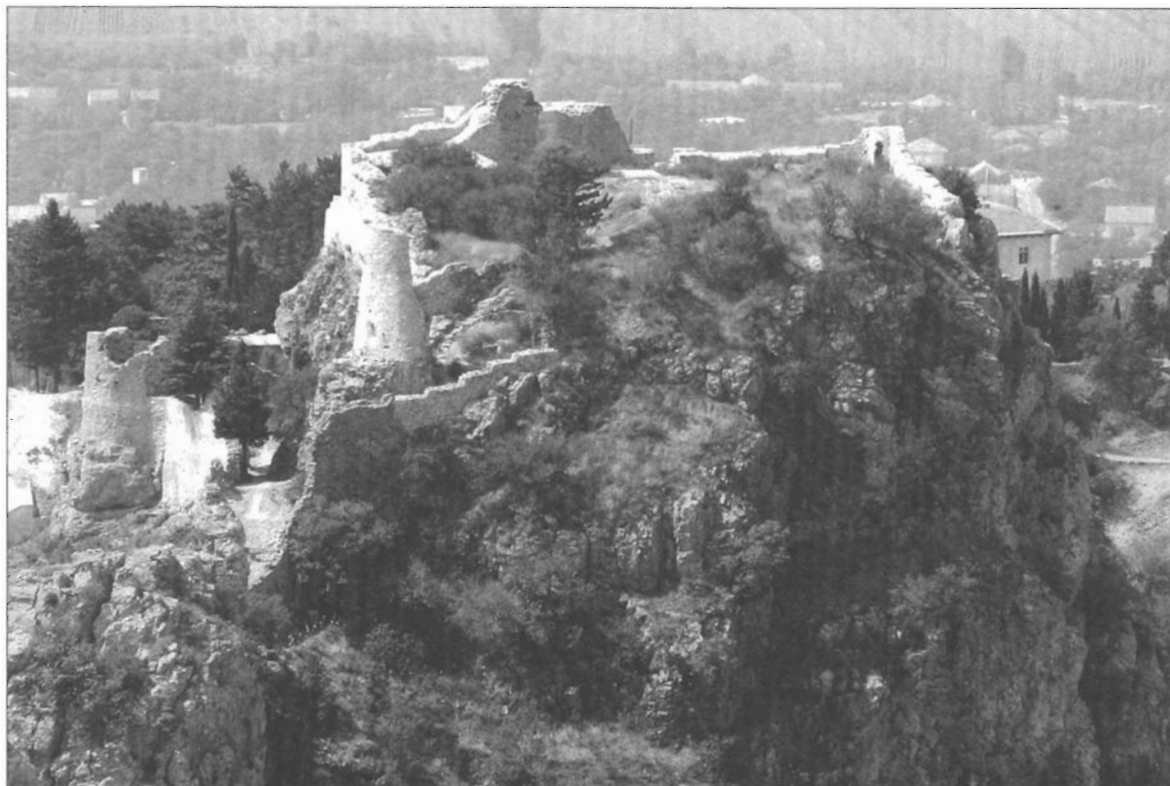
Izvještava se o zaštitnom arheološkom iskopavanju na prostoru podgrađa tvrđave Topana u Imotskom, kojemu je cilj bio utvrditi jesu li sačuvani zidovi i okrugla jugoistočna kula vidljivi na najstarijem prikazu tvrđave, koji se čuva se u venecijanskoj biblioteci Marciana.

U razdoblju između 22. lipnja i 14. srpnja 1995. godine Muzej hrvatskih arheoloških spomenika proveo je arheološka istraživanja na prostoru podgrađa tvrđave "Topana" u Imotskom koja se ubraja u red najznačajnijih utvrda u unutrašnjosti Dalmacije. Smještena je na klisuri iznad Modrog jezera i dominira nad Imotskim poljem. Prvi put se spominje u spisima cara Konstantina Porfirogeneta sredinom 10. stoljeća, a kasnije u srednjovjekovnim izvorima kao *oppidum*, *castellum*, *castrum*. Graditeljske preinake doživljava polovinom 14. stoljeća o čemu svjedoči natpis hercega Stjepana Vukčića Kosače koji tvrđavu popravljiva i u njoj boravi. Godine 1493. zauzimaju je Turci te postaje središte turske upravne i vojne vlasti. Nadograđivana je i popravljana u doba tursko-mletačkih ratova. Nakon pobjede nad Turcima 3. kolovoza 1717. godine mletačke vlasti započinju obnavljati tvrđavu oštećenu ratnim razaranja. Godine 1729. generalni providur Dalmacije šalje u Imotski graditelja Ivana Macanovića iz Trogira, koji na tvrđavi obnavlja glavna ulazna vrata i obrambeni zid s puškarnicama, a sredinom 18. stoljeća Francesco Rossini, vojni inženjer Mletačke Republike, šalje u Veneciju izvješće o stanju dalmatinskih utvrda i potrebnim zahvatima na njima. U ovom izvješću navodi se i tvrđava Topana (B. BEZIĆ, 1983).

Arheološka istraživanja na prostoru podgrađa bila su zaštitnog karaktera, a inicirala ih je Udruga hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata Imotski u sklopu projekta gradnje Spomenika hrvatskim mučenicima Imotske krajine.

Istraživanjima na prostoru podgrađa trebalo je utvrditi jesu li sačuvani ikakvi ostaci zidova i okrugle jugoistočne kule koji su se

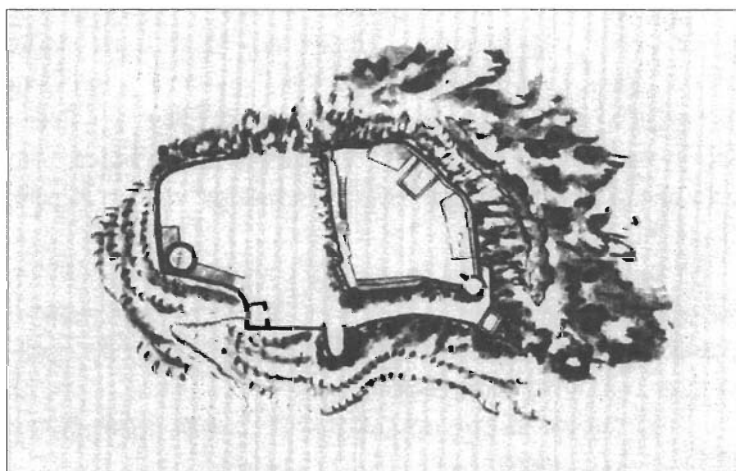
Tvrđava Topana u Imotskom

pretpostavljali prema najstarijem prikazu tvrđave Topana. Taj tlocrt potječe iz doba neposredno nakon oslobođenja od Turaka, a čuva se u venecijanskoj biblioteci Marciana (plan tvrđave).

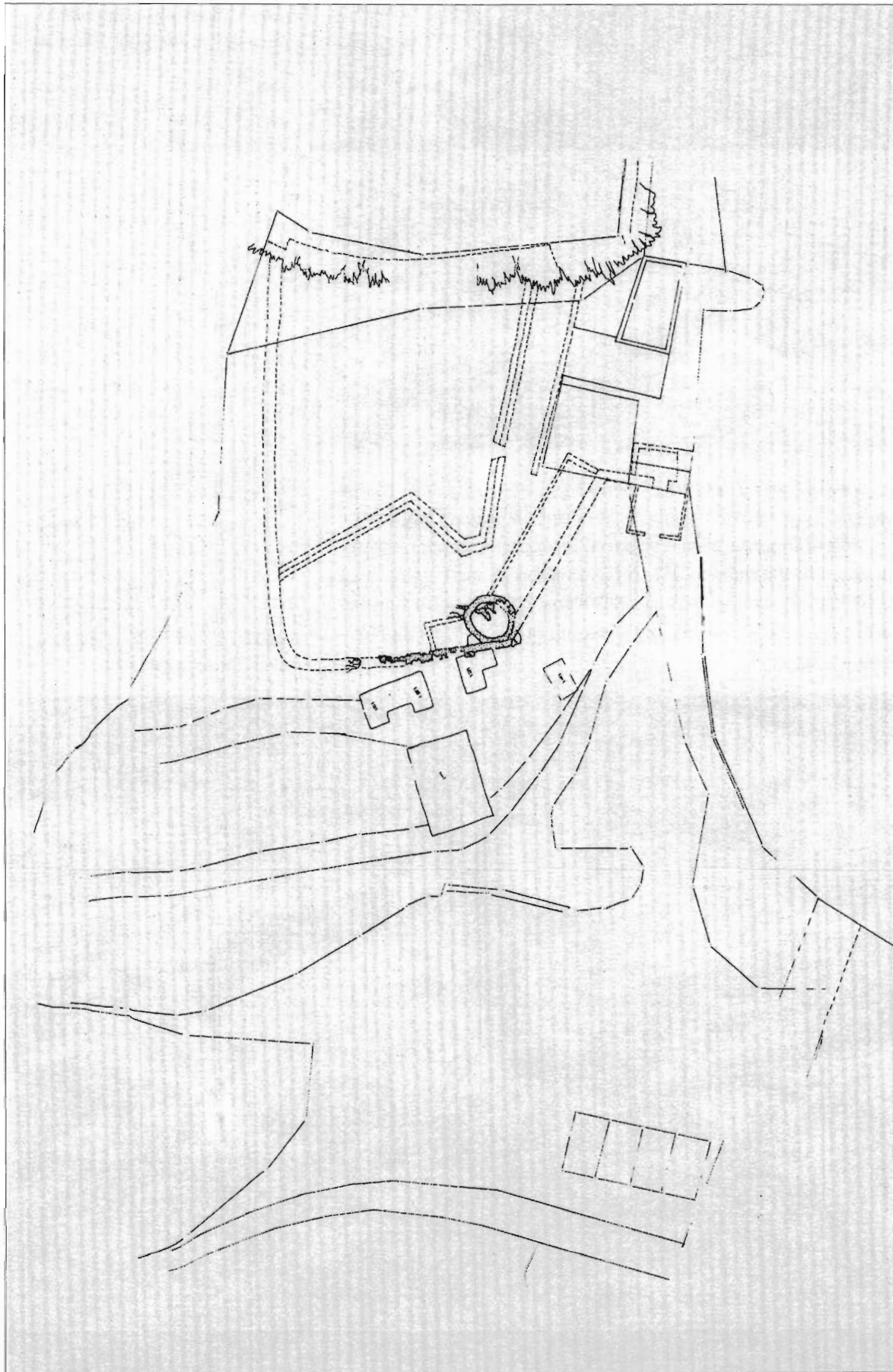
Najprije je istražena sonda veličine 10 x 7 m (sonda 1) na mjestu na kojem je bilo predviđeno postavljanje postolja spomenika. Nakon uklanjanja površinskog sloja naišlo se na nasip debljine 20-50 cm, a odmah potom na živu stijenu. U nasipu je pronađen veći broj ulomaka kasnosrednjovjekovne i recentne keramike i stakla.

Potom su na prostoru oko budućeg spomenika otvorene još četiri manje sonde (sonde 2 - 5) veličine 2 x 4 m, gdje se također nakon uklanjanja nasipa odmah naišlo na prirodnu stijenu. Uz sjeverni profil sonde 2 i 4 u nasipu je otkriveno urušeno kamenje s

Tlocrt tvrđave Topana s naznačenim > istraženim dijelom podgrada

Tlocrt tvrđave u Imotskome iz Biblioteca Marciana u Veneciji, 18. stoljeće.

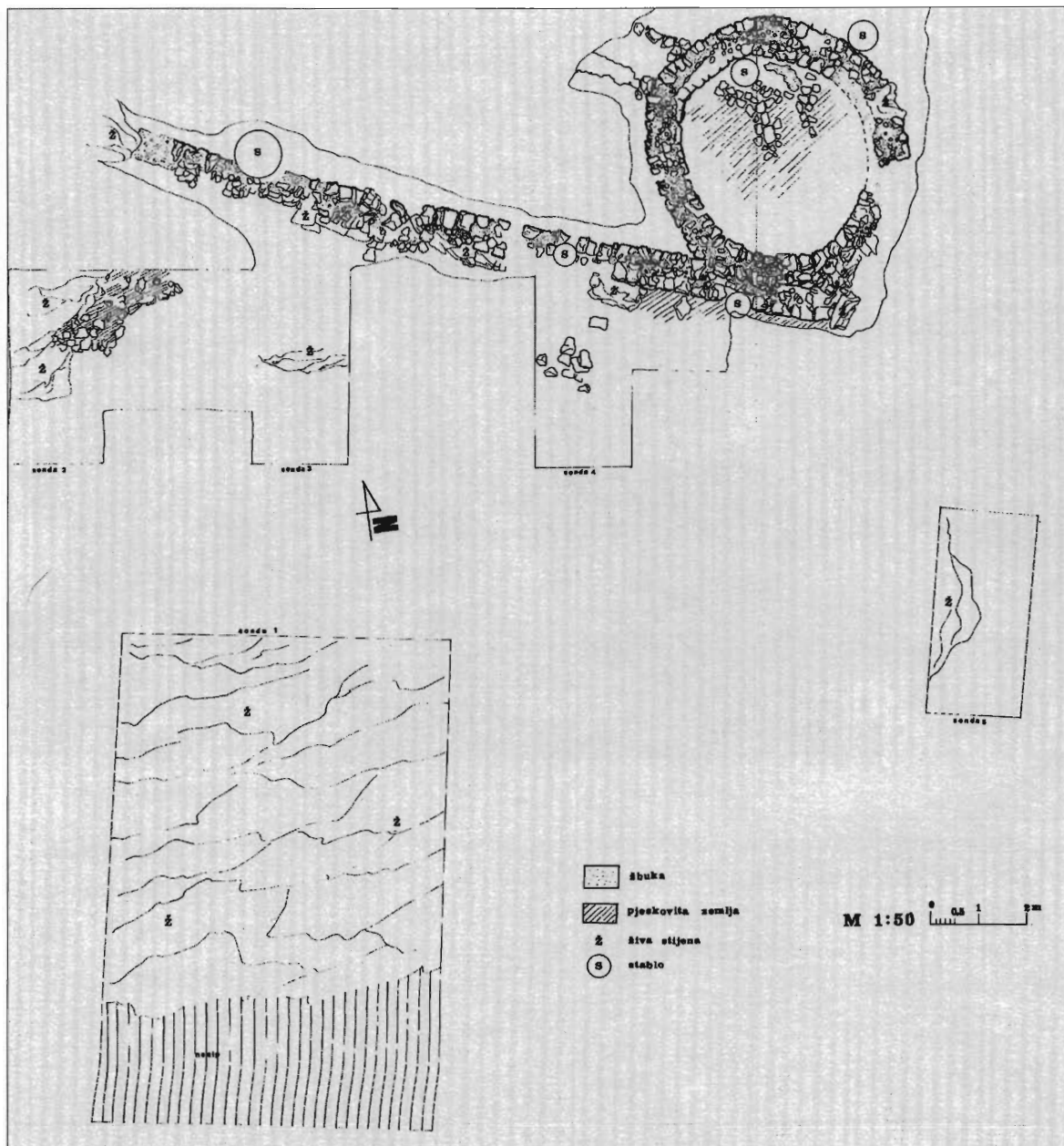
*Jugoistočna kula u podgrađu tvrđave
Topana tijekom arheoloških istraživanja*

tragovima žbuke pa je stoga sonda 4 proširena za 2 m u pravcu sjevera. Tu je otkriven jedan zid, a odmah uz njega i zid kule.

Nastavilo ga se slijediti u pravcu istoka, pa je istražen u dužini od 16 m (od ukupno 23). Zid je temeljen na živoj stijeni, a na pojedinim je mjestima stijena oblikovana i uklopljena u sam bedem. Širina mu je 1 m. Sačuvan je samo donji red kamena povezanog žbukom.

*Pogled na jugoistočnu kulu podgrada
tvrđave Topana u Imotskom*

Tlocrt kule i istraženog dijela bedema podgrada tvdave Topana

Stručna ekipa:

Maja Petrinec, Silvana Juraga, Zoran Alajbeg (Muzej hrvatskih arheoloških spomenika), Anita Gamulin (Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel Split).

Prilozi uz izvještaj:

Zoran Alajbeg, Tonko Bartulović, Silvana Juraga

Potom je istražena kula, koja je kružnog oblika. Zid kule dobro je sačuvan, ponegdje i do visine 0,50 m. Unutar kule otkriveni su ostaci podnice (pločnika) načinjenog od pravilnih kamenih blokova. U zemlji kojom su bili nasuti zid i kula pronađeni su ulomci kasnosrednjovjekovne keramike, željezni čavali i venecijanski kupi.

Istočni zid bedema, tj. zid koji se od kule pruža u pravcu sjeveroistoka prema "zvonari" nije sačuvan, a najvjerojatnije je uništen zbog uzimanja kamena za gradnju okolnih kuća. Na njegovo postojanje ukazivale su veće količine žbuke pomiješane sa zemljom i dislocirano kamenje s tragovima žbuke.

Po završetku istraživanja djelatnici Uprave za zaštitu kulturne baštine u Splitu izvršili su konzervaciju i djelomičnu rekonstrukciju podgrada.

Zračni snimak Topane i podgrada

The paper reports on protective archaeological excavations at the site of the jacket-wall of Topana fortress in Imotski, aimed to establishing whether the walls and the round southern tower, shown in the oldest picture of the fortress, kept in the Marciana Library, are still preserved.

Report on Archaeological Excavations of the Site of the Jacket Wall of Topana Fortress in Imotski

Literatura:

- B. BEZIĆ, Imotska tvrđava Topana, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 23, Split, 1983.
A. GAMULIN, Crkva Gospe od Anđela na tvrđavi Topani u Imotskom, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 22-23, Zagreb, 1996-1997.